

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов *Олена* – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов *Тетяна* – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кошуцька Орина Олександрівна, Тучак Олександра Іванівна ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	191
Кривінок Вікторія, Сергієнко Юлія РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА РОЗПОДІЛ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	195
Кривуля Єлизавета Олександрівна, ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНИХ СПОРАХ	199
Ліщук Софія Олександрівна, ЗАХИСТ ГІДНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСІБ	203
Маркасова Лілія Вячеславівна, РИМСЬКЕ ПРАВО СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	207
Матвєєва Олена Андріївна, ПРАВО НА НАДАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ.....	212
Мельник Тетяна Романівна, ПРАВА ПРИВАТНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА КОМПЕНСАЦІЮ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ.....	216
Мерчанський Іван Русланович, ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ..	218
Нестерук Катерина Олегівна, НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ЦИФРОВУ ДОБУ (ПРАКТИКА ЄСПЛ)	221
Новак Юлія Іванівна, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	224
Паньковець Євгеній Степанович, ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СПІЛКУВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ, ЯКИЙ ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	228
Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович, ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ	232
Рабоча Олександра Юрійвна, Постояк Катерина Миколаївна МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГОЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ.	235
Рошиян Аліна Юрійвна, Давиденко Ангеліна Максимівна, ВИРІШЕННЯ БАТЬКАМИ ПИТАНЬ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	238
Сковородецька Тетяна Віталіївна, ПРАВОВІДАНІСТЬ ТА ДІЄЗДАНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ	244

*Паньковець Євгеній Степанович,
Студент 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: асистент Шамота О. В.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СПІЛКУВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ, ЯКИЙ ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Право на спілкування з обома батьками є одним із основних прав дитини, яке гарантується міжнародними та національними нормативно-правовими актами. У ситуаціях, коли батьки проживають окремо, виникає ціла низка правових та соціальних проблем, пов'язаних з реалізацією цього права. У сучасних умовах, з огляду на різноманітні соціальні, економічні та технологічні зміни, питання взаємодії дітей з батьками, які живуть окремо, набуває особливої актуальності.

Основу прав дитини щодо спілкування з батьками закладають міжнародні конвенції, зокрема Конвенція ООН про права дитини, а також національні закони, як-от Сімейний кодекс України. Згідно з ними, кожна дитина має право на підтримку зв'язку з обома батьками незалежно від того, чи проживають вони разом, чи окремо. В Україні, зокрема, передбачено, що у разі розлучення батьків, дитина має право на спілкування з обома батьками, а також на підтримку контакту з родичами.

Однак на практиці це право часто стикається з численними перешкодами.

Часто після розлучення виникають серйозні суперечки щодо того, з ким має залишатися дитина і як організувати її спілкування з батьками, які проживають окремо. Батьки можуть використовувати дитину як інструмент маніпуляцій або помсти один одному, що ускладнює нормальне виконання прав дитини [1].

У разі конфліктів, коли батьки не можуть досягти домовленості, справа може потрапити до суду. Суд приймає рішення щодо місця проживання дитини, а також визначає порядок і частоту зустрічей з тим батьком, з яким дитина не проживає. Проте судові рішення часто бувають довготривалими і не завжди відповідають реальним потребам дитини.

Іноді один з батьків свідомо обмежує або навіть забороняє спілкування дитини з іншим батьком. Це може бути пов'язано з негатив-

ними емоціями після розлучення або прагненням «віддати дитину» тільки для себе.

Сучасні соціальні та економічні умови теж значно впливають на реалізацію права на спілкування з батьками.

Батьки, які проживають окремо, часто стикаються з фінансовими труднощами, що може ускладнити організацію контактів з дитиною. Погана фінансова ситуація одного з батьків може призвести до того, що він не має можливості забезпечити зустрічі (оплата транспорту, проживання тощо).

У сучасному світі все більше людей змінюють місце проживання через роботу або інші обставини. Це може створювати додаткові труднощі у реалізації права дитини на регулярне спілкування з обома батьками, особливо коли один із них знаходиться в іншому місті чи країні.

Водночас розвиток технологій і доступ до інтернету створює нові можливості для спілкування. Відеодзвінки, чати, соціальні мережі дозволяють підтримувати контакти на відстані. Однак, на жаль, не всі діти мають рівний доступ до таких технологій, а деякі батьки можуть використовувати їх для маніпуляцій, обмежуючи чи контролюючи спілкування [2].

Не менш важливим є психологічний аспект питання. Розлучення батьків завжди є стресом для дитини, і підтримка стабільних, здорових відносин з обома батьками може відігравати важливу роль у її емоційному розвитку. Нерідко діти, які стають об'єктами батьківських конфліктів, страждають від депресій, тривожних розладів, а також можуть мати труднощі у встановленні здорових міжособистісних зв'язків у майбутньому. Тому право на спілкування з обома батьками має враховувати не тільки фізичну присутність, а й психологічне благополуччя дитини.

Державні органи також повинні розвивати програми інформування та освіти для батьків, які проходять через процес розлучення, з метою зниження конфліктів і підтримки здорових відносин з дитиною. Наприклад, створення освітніх програм або курсів для батьків щодо дитячої психології, емоційних потреб дітей, способів побудови ефективної комунікації з дитиною може значно зменшити ризики негативних наслідків розлучення для дитини.

З урахуванням швидких змін у технологічному середовищі можна запропонувати інноваційні підходи до організації спілкування між

дітьми та батьками, які проживають окремо. Впровадження мобільних додатків або онлайн-платформ для планування та моніторингу зустрічей з батьками може значно полегшити процес. Такий сервіс міг би включати календар зустрічей, нагадування, а також надавати можливість для відео- чи телефонних дзвінків.

Використання спеціалізованих платформ, які забезпечують безпечний і контролюваний простір для комунікації дитини з батьками, може стати ефективним способом для дітей, які з різних причин не можуть регулярно зустрічатися з обома батьками в реальному житті. Застосування таких технологій дозволить зробити спілкування більш структурованим та передбачуваним, знижуючи стресові фактори для дитини.

Необхідно зазначити, що з розвитком соціальних і технологічних процесів постає потреба у вдосконаленні існуючого законодавства щодо прав дитини на спілкування з батьками. Одним із напрямків розвитку є впровадження в юридичну практику гнучких та індивідуальних підходів до кожного випадку. Законодавець має забезпечити правові норми, які б давали чіткі інструменти для вирішення складних ситуацій, зокрема щодо обмеження прав одного з батьків або маніпуляцій з боку батьків [3].

Важливою є також проблема забезпечення психологічного супроводу дітей та батьків під час судових розглядів. Це допоможе знизити емоційний тиск на дітей і забезпечить більш обґрунтовані та здорові рішення суду, орієнтуючись на інтереси дитини, а не лише на правові аспекти конфлікту.

З досвіду інших країн можна запозичити низку практик, які дозволяють ефективно вирішувати питання спілкування дитини з батьками після розлучення. У багатьох країнах Європи, наприклад, існують служби підтримки контактів, де фахівці допомагають організувати безпечні та конструктивні зустрічі між батьками та дітьми, що дозволяє уникнути емоційних напружень, особливо в ситуаціях, коли конфлікти між батьками значно ускладнюють спілкування. Ці служби забезпечують нагляд і контроль за зустрічами, що гарантує безпеку і комфорт дитини.

Крім того, в деяких країнах використовується модернізація судового процесу шляхом введення спеціалізованих сімейних судів, де судді мають не лише юридичну, але й психологічну підготовку для роботи з сімейними справами. Такий підхід дозволяє приймати більш

зважаєні рішення, з урахуванням як правових, так і психологічних аспектів справи.

Проблеми, пов'язані з правом дитини на спілкування з батьками, які проживають окремо, є важливими і багатограними. Вони потребують комплексного підходу, який включає правові, соціальні, економічні та психологічні аспекти. Для їх вирішення необхідно забезпечити активну роль державних органів, розвивати нові технології для організації спілкування, покращувати правове середовище та надавати підтримку як дітям, так і батькам. Лише через таку взаємодію можна забезпечити реальну можливість для дітей підтримувати здорові зв'язки з обома батьками, що є необхідною умовою для їх емоційного та психологічного благополуччя в умовах сучасного світу.

Рішення проблеми права дитини на спілкування з обома батьками в умовах розлучення потребує комплексного підходу. У разі конфліктів між батьками доцільно застосовувати медіацію – процес, у якому незалежна особа допомагає батькам знайти компроміс. Також важливо надавати психологічну підтримку дітям і батькам, щоб мінімізувати негативні наслідки розлучення. Враховуючи сучасні реалії мобільності та розвитку технологій, варто використовувати комбіновані форми спілкування – як особисті зустрічі, так і віртуальні контакти, якщо це необхідно для збереження зв'язку.

Необхідно забезпечити ефективний механізм захисту прав дітей у судовому порядку, а також надавати більше ресурсів для вирішення конфліктів на стадії до звернення до суду.

Таким чином, питання реалізації права на спілкування з одним із батьків, який проживає окремо, є багатограним і вимагає балансування між правами дитини, інтересами батьків та загальними соціальними умовами. Тільки через комплексний підхід до розв'язання цього питання можна забезпечити здорове емоційне і психологічне благополуччя дитини після розлучення її батьків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бичкова С. С. Забезпечення прав щодо виховання дитини в умовах воєнного стану: деякі проблеми правозастосування. *Сучасні виклики приватного права в умовах війни*: зб. наук. праць учасників круглого столу (01 лютого 2024 року). Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2024.

2. Грицишина Л. В. Про деякі аспекти реалізації особистих немайнових прав батьків і дітей в умовах воєнного стану: *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни*: зб. тез всеукр. круглого столу (м. Хмельницький, 25 листопада 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 44–47.

3. Сердечна І. Л. Зловживання сімейними правами в умовах воєнного стану: *Актуальні проблеми здійснення та захисту сімейних прав та інтересів: виклики війни*: зб. тез всеукр. круглого столу (м. Хмельницький, 25 листопада 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 97–101.

Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович,
студенти 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: асистент Шамова О. В.

ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аліменти – це важливий аспект сімейних правовідносин. Учасники сімейних відносин мають право на утримання з боку інших осіб. Це стосується як малолітніх, так і повнолітніх непрацездатних дітей, а також інших членів сім'ї. Аліменти – це не лише юридичний обов'язок, а й моральна відповідальність перед близькими.

Як зазначають І. А. Лакей та І. В. Чеховська, аліменти – це аліменти, які один член сім'ї надає іншому у випадках, визначених законом або договором, якщо останній не має власних засобів до існування, тобто ї. ці терміни прирівнюють [2, с. 88].

У зв'язку зі складністю осмислення понять аліментних правовідносин заслуговують на увагу ті ознаки, які доповнюють ознаки аліментних правовідносин як сімейних правовідносин, а саме: 1) вони складаються з матеріальних благ – у натуральній, або у грошовій формі; 2) регулюються як імперативним, так і диспозитивним методами (сторони можуть регулювати свої права та обов'язки договором, який виявляється як диспозитивний); 3) мають відносний характер (оскільки їх матеріальний склад завжди конкретизований,